

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. I. De Delegato exercitus Belgici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

reg. s. Cancell. gloss. 6. n. 96. Barbosa ad d. c. 13. in collect. DD. ad Concil. Trid. n. 7. omnes enim in eodem templo aut cœmeterio sepeliuntur, & pro sepultura iura aut eleemosynam persolunt eidem fabricæ; singuli tamen à suis distinctè parochis sacramenta accipiunt, & sepulturæ mandantur; singulis sua iura, & eleemosynæ soluuntur. in omnibus ergo parochialibus templis, aliisque sub singulis parochis existentibus, quæ comprehenduntur sub districtu Archipresbyteri, poterit is sacerdotibus suæ curæ commissis iusta persolvere, singulis tamen fabricis sepulturæ iura persolvi debent; & sua Archipresbytero, seu parocho etiam iusta facienti.

De officio Iudicis Delegati.

RESPONSVM I.

De Delegato exercitus Belgici.

Breuis Apostolici pro Delegato exercitus fecimus mentionem in *uir. Pont. nou. anal. de off. Ordinar. n. 2.* & retulimus *n. 5.* pacta, conuenta illius cum Ordinariis prouinciæ Mechliniensis. Extensum est etiam Breue per Vrbanū VIII. an. 1626. ad exercitum in Palatinatū profectum, ubi par rebellio, & religionis causa. cui fœderata Gallica auxilia illud deinde in ipsam Galliam protraxerunt. adeoque & intra illius terminos causam: ideoque eo durante etiam effectū eiusdem Breuis: tamen nec alij pretextus desierint vulgari. Durat ergo Breue quadiu hoc bellum, atque Sedis Apostolicæ beneplacitum. Sedis, inquam: nam personale Pontificis beneplacitū illius morte extinguitur. sedis durat donec diserte reuocetur. *c. 6. & 7. de off. delegat. in 6.*

Tribuitur Delegato facultas in sacerdotes subdelegandos, præuio examine approbatos, omnem iurisdictionem Ecclesiasticam exercendi: ipsidemque sic approbatis, & subdelegatis facultas audiendi con-

fessiones castrensum, & absolucendi etiam à casibus Papæ reseruat, paucis ibi exceptis.

Facultas; *perinde ac si secularium sacerdotum præsul, regularium superior generalis esset.* *perinde*, inquam; id est pari potestatis energia. non enim re ipsa præsul, aut Generalis est: quia nec monachus. curam præsulis habet; & pro hac necessariam potestatem; nec tamen superioris verè religiosi: quippe quæ magis ex voto nascitur. sed ad exemplum illius, effectū parem.

In hos, inquam; sacerdotes tribuitur omnis, & quæcumque iurisdictione Ecclesiastica Delegato. non voluntaria tantum, sed & contentiosa, vt mox subnectitur, iudicandi facultas inter eos; & contra eos: si vel inter se disceptent; vel ab aliis vt rei pulsentur: qui illorum sequi forum debeant. vt domum, & ad Ordinarios suos reuocare non possint; sed coram Delegato respondere teneantur.

Hac sacra inter clericos militares politia cōstituta, transit Breue ad illorum functionem correlatiuam ad laicos; tribuitque potestatem castreses, vt diximus, absolucendi: sed idoneis & à Delegato *aprobandis* inquit breuiter ibi quidem, sed, vt pauld superius dixerat, præuio diligenti examine approbandis: atque insuper à Delegato subdelegandis. non enim sola approbatio sufficit, qua quoad mores & doctrinam satis fiat examinanti, & vt idoneum probati; sed & sicut quoad Ordinarium, iurisdictionis cōcessio; ita & quoad huc delegatū, subdelegatio requiritur. cur enim subdelegationis mentio, nisi in ordine ad functionē? nam vt Delegato in ipsos sacerdotes tantum tribuatur non opus est examine, approbatione, nec subdelegatione; sed sufficit in castris versari, in exercitu commorari: necessarium porrò est ad illorum actiones examen, approbatio, & subdelegatio. quæ tamen non impedit, quo mi-

2. Qualis?

3. Omnis & qualicumque in sacerdotibus castrenses.

4. Qualis in laicos per se & sacerdotes approbandos non tantum sed & subdelegandos.

D nus

nus censeantur sacerdotes castrenses immediatè à Sede Apostolica habere facultatem absoluedi: quia dicit Pontifex se illam Delegato, & presbyteris ab eo approbatis tribuere. vte forma à Sede Apostolica procedat quidem; sed non imprimatur nisi materiae examinatae, probatae, & substituta; & quatenus approbatur, & substituitur. negandum enim non est quin Delegatus probare quosdà possit & substituire dumtaxat, si videatur, ad quaedà munia; quibus ad illius arbitrium sufficiant: ad maiora autem quaedam approbare, vel admittere non item; & illa sibi aliisue reseruare.

5. Et quatenus approbatur & substituitur.

6. Dum sacerdotes non sunt in propria dioecesi.

7. Exterum castrensem sacerdotem punit etiam loci Ordinarius.

8. Vt delegato & Ordinario castrenses sub sint in functionibus suis.

Omnimodam hanc delegati potestatem in sacerdotes castrenses restringit Breue ad eos, qui in propria dioecesi, sub qua illorum Ordinariam exercere possent, non sint: tunc enim cessat in eos Delegati iurisdictio. Propriam clerico dioecesium facit natiuitas, beneficium, vel domicilium ad effectum suscipiendorum ordinum; *c. cum nullus, de tempor. ordinationum in 6.* ad effectum fori; delictum, contractus, vel quasi, vel situs rei, de qua sit questio. *c. volentes, de privileg in 6. l. heres absens, D. de iudic.* dum autè Breue propriam dioecesium, & Ordinarios suos allegat; magis videtur spectare rationem d. c. nullus, vt in taliter propria cesset iurisdictio Delegati: non cesset autem in ea, cuius Ordinarius non est simpliciter suus; sed ex accidenti delicto, aut contractu dumtaxat iurisdictioem nanciscitur in alienos. igitur huiusmodi in casu & loco, vt Ordinarius in exterum quemlibet in sua dioecesi delinquentem iurisdictioem ordinariam exercebit, ita in castrensem sacerdotem (neque enim Breue vilo verbo castrensem ab illa eximit) exercebit & Delegatus sibi tributam: prout quisque praenenerit.

Sed quod attinet exercitium functionis sacerdotum castrensium erga milites; vt Breue facultatem fa-

cit absoluedi; Apostolicam facultatem impedire non potest Ordinarius: quae autem in Breui expressa non sunt, nec per necessariam consequentiam inferuntur; subiacent iurisdictioi Ordinarij, & Delegati. vt vtriusque; decreta castrenses seruare teneantur, quoad actionum suarum praescripta, ceremonias, & ritum. *c. 1. & quae ibi traduntur, X. de sponsal.* vt tam dioecesanis statutis, quam Ordinationibus castrensibus conformare se debeant. dum simul poterunt obseruari. quamuis enim peregrinū innoxie transeuntem dicamus non obligari legibus loci; quoad actiones tamen suas, debet illas loci legibus conformes facere. *d. c. 1.*

Sed quid si pugnent decreta synodalia, & castrensia? si in ipso exercitu agitur, illius dignitas, quae expeditionis privilegium, totiusque exercitus conformitas superabit considerationem difformitatis localis: cum autem numeri sunt diuisi; iustius, aequius est, vt dioecesana statuta praevaleant: vt vnumquodque elementum in suo loco praevaleat: & quisque domi suae Rex dicitur. semper autem id ita intelligo, vt non impediatur quidquid Breue concedit. sed circa functionum modum, & praescripta, & materiam vtrique relictae vestitur questio: cuius magnam partem concordata, quae diximus, elucidaverunt.

Sed quid si miles sit in dioecesi sui Ordinarij? id est vbi extra militiam suam habet Ordinarium, ad quem adeoque iam non fit difficilis recursus: quin si & parochum? concordata *art. 1. 2. 3.* substituitur Ordinario. sed ferè agunt de habentibus fixum domicilium: non tantum quod quisque, vt priuatus, sibi constituit, sed etiam tanquam miles antiqui praesidij, quod fuerit ante bellum, nam si castelli defensionem quasi perpetuò affixus est, domicilium sortitur. *l. 23. §. 1. D. ad municip. pal.* quare & quoad alia praesidia, quae plura

plura hoc bellum necessaria fecit, retores & milites illis quasi perpetuo affixi domicilium pariter fortiuntur: & non minus extra causam finalem d. Breuis esse videtur, cum iam in domicilio suos habeant Ordinarios, ad illosque & parochum facilem recursum. Concordata tamen permittunt Delegato: art. 3. retenta tamen præuentione quoad delinquentes.

Iterum exteros, qui ante hoc bellum domicilium hic non habuerunt, nec suos Ordinarios, quamdiu exercitus consistit concordata art. 2. subiciunt Delegato: & art. 4. personas castra sectates, & ad exercitum spectantes aliò negotiorum causa se recipiētes: utique ad breue tempus: nam si non quidem domicilium, sed quasi diuturnum incolatū alibi habeant, & morosam mansionem; ferè æquiparatur illa domicilio. l. heres abfens. §. 2. D. de iudic. ut si uxorem, familiam, impedimenta ibi relinquunt, dum ipsi in expeditionem proficiscuntur; illā finita eodem reuerfuri; proxima est domicilio huiusmodi commoratio; & quasi incolatus. eoque d. art. 2. non simpliciter videtur tales relinquere Delegato; sed *quamdiu*, inquit, exercitus consistit: eos autem qui sine huiusmodi laribus, extra exercitum ex causa temporali diuertunt, simpliciter art. 4.

Sed cum eadem concordata art. 5. omnia illa conuenta ita declarafent intelligenda, ut parochis liberum foret administrare sacramenta, & sepulchras omnibus diuerfibus ad suas parochias, & in eis morientibus, anno 1624. declaratum est non licere parochis assistere militibus, seu personis de exercitu matrimonium contrahere volentibus, nisi tanquam præfidiarj in eorundem parochis resideant. rectè & cõformiter ad ius commune, Concil. Trid. c. 1. §. 24. de reform. mat. Sed matrimonij celebratio cui tribuatur non additur. & quidem initio Breuis non fuit eadem matrimonij mentio, nec fortè intentio, nec omni-

bus castrensibus sacerdotibus promiscuè tunc commissa facultas ut fere hodie. qua de re egimus in Consult. can. de off. ordin. cons. 2.

Rectè Declaratio excipit nisi ^{13.} De præfidiarijs. tanquam præfidiarj resideant. quo significetur non tantum veritas, ut Joannis c. 1. sed & quod instar veri sit; ad illudque proximè accedat. nam communiter ea verba *perinde, tanquam, quasi* magis similitudinis sunt: quamquam & aliquando proprietatis. Spigel. in Lexico v. *perinde, v. tanquam, v. quasi*. diximus in Hiato l. 3. c. 5. & c. vit. in l. d. l. 4. c. 21. sicut in l. 3. §. 7. D. de re militar. si quis ad diem com meatus non veniat, perinde in eum statuendum est ac si emanfisset, vel deseruisset; adeoque in eadem causa cenfe. ur, qui cum com meatu abiit, sed tempus excessit: & qui sine com meatu deseruit, vel emanfit: ideoque dicemus & illos, qui non sunt in firmo præsidio, & quasi perpetuo; sed tamen durare nato, ut hiberno vel æstiuo; nec per modum transitus, & cum mora arbitraria, nec lare fixiore alibi retento, quo post expeditionem exercitus redeundum sit; corā huiusmodi parochis militem cõtrahere posse. cuius circumstantiæ omnes expendendæ sunt, cum causâ, & sine morâ, ut diximus de milite stationario ad flumen, vnde ad tempus alio in expeditionem ductus sit, reuerfuro. infra de mat. resp. 2. de commorante in regione fœderata, quæ mora, inuito præsertim fœderato Principe, magis ad rationem transitus, quam præsidij pertinet, in Consult. can. de mat. cons. 13. & 14. & causa moræ facit etiam, ut peregrinarius quis censetur, vel incola, ut non tam duratio, quam finis attendatur. ut in eo qui nomen militiæ dedit statim atque in numeros relatus est citra fraudem, & libris regis inscriptus, eodem iure censetur, quo reliqua centuria. eodem tit. consult. 14.

Diximus omnimodam iurisdictionem voluntariam & contentiosam

74.
Quoad sacer-
dotes
tribuit Bre-
ue iurisdic-
tionem
omnimoda
in volun-
tariam &
contentio-
sam: an &
quoad il-
licet?

tionem Delegato datam quoad sacer-
dotes castrés in eos, inter eos,
& contra eos: causas etiam co-
gnoscendi & decidendi. non eadem
repetuntur quoad laicos: sed facul-
tas tribuitur à quibusvis excessibus
& delictis, paucis vt diximus ex-
ceptis, sed *in foro conscientia*, inquit
Breue, tantum: non in foro exter-
no iudiciali. quomodo ergo (ar-
gunt aliqui) condemnandi? neque
enim de reseruatís tantum agit,
sed de communibus, & insuper per
vocalam etiam de reseruatís. con-
cordata tamen art. 3. in delictis iu-
dicium externum admittunt, &
præuentionem: & art. 5. iudicialia,
inquiunt, *exercerentur per superiores
respectu eorum, de quibus prescriptum
est in precedentibus articulis.* Porro
articuli illi omnes egerunt non de
sacerdotibus, sed de militibus, aliis
que laicis castra sectantibus: in lai-
cos ergo etiam Delegato competit
fori externi iudicium diserte ex
concordatis, secundum eosdem
articulos: vt in his Delegatus solus,
in illis soli Ordinarij, in aliis vtriq;
per præuentionem officio fungan-
tur: Breue autem dispositiue for-
um contentiosum in laicos ex-
pressè non tribuit: in proëmio ta-
men generaliter non quoad sacer-
dotes tantum, sed eos qui in castris
degunt, & versantur, *pro cognoscen-
dis, inquit, & decidendis inter eos causis,
& controuersis ad forum Ecclesiasticum
pertinentibus* opera personæ in di-
gnitate Ecclesiastica constitutæ
opus esse præfatur: ad finem tamen
facultatem tribuit dispositiue, *ca-
tera*, inquit, *faciendi in præmissis ne-
cessaria, & quomolibet opportuna.* quæ
clausula generalis est, relata ad om-
nia in Breui præmissa: cum ergo
præmissum fuerit de causis ad forū
Ecclesiasticum pertinentibus deci-
dendis; conformis debet esse dis-
positio propositioni, quæ cum lai-
cos etiam comprehendat, debet &
illa, nec illud probat sola locutio
Breuis indistincta; sed imprimis
hæc verba; *causis ad forum Ecclesia-*

sticum pertinentibus. quibus opus non
erat, si soli sacerdotes comprehen-
derentur, quippe illi non ob cau-
sam, sed ob personam ad forum
Ecclesiasticum pertinent. adeoque
sufficiebat facultatè dare exercen-
di iurisdictionem in eos, inter eos
& cõtra eos; & sic illa verba essent
superflua: quod in dispositionibus
huiusmodi dicitur esse non debe-
re, sed vnaqueque aliquid operari.
Hæc, quam diximus, clausula ge-
neralis quidem est; sed & restrin-
gitur ad præmissa, adeoque cum
expressè & specialiter de matri-
monio nihil sit præmissum, aut ad
illud non extenditur, aut indefini-
ta illa verba *pro sacramentis ma-
strandis* ad matrimonium etiam ex-
tenduntur, aut Delegato tributa
est etiam in laicos omnimoda, &
quasi Episcopalis iurisdictionis, quæ
ad illud se extendit. *quibus de re-
bus egimus locis supra citatis.*

RESPONSVM II.

*An in causa appellationis
super amotione confessio-
rum, interdicto, & si-
milibus delegatus Episco-
pus possit subdelegare ca-
nonicum Cathedralis, iu-
dicem synodalem?*

Imprimis generatim Iudex Apo-
stolicus potest subdelegare: *super
quæst. de off. deleg. etiam ille
qui datus est cum pluribus aliis, etiam
& in solidum singulis: cum plures de
off. deleg. in 6. sed receptum est, vt
subdelegatus habeat eandem qua-
litates, quæ in delegato requirun-
tur: c. statutum, §. in nullo de re, script.
in 6. si tota ei causa, non vnus tan-
tum articulus aliquis subdelegatur.
Riccius decis. 622. in prax. deleg. §. 1. §. 1.
ad 24. cons. à Concil. Trid. in noua. c. 1.
n. 20. 21. 22. igitur hodie præter
qualitatem à d. c. statutum requiritur
exigitur vt delegatus sit tanquam
aptus à synodo; aut, si ea non cele-
bretur*